

Nr 10

Kungl. Maj:ts proposition angående vissa beslut fattade av internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1971 vid dess femtiosjätte sammanträde; given Stockholms slott den 21 januari 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden,

dels föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt,

dels inhämta riksdagens yttrande över vad föredragande departementschefen anfört.

GUSTAF ADOLF

SVEN ASPLING

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen underställs riksdagen följande konventioner och rekommendationer, som antagits av internationella arbetsorganisationens (ILO) allmänna konferens år 1971, för godkännande resp. yttrande, nämligen konvention (nr 135) om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet, rekommendation (nr 143) i samma ämne, konvention (nr 136) om skydd mot förgiftningsrisker härrörande från bensen och rekommendation (nr 144) i samma ämne.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:st Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 21 januari 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter *vissa beslut som fattats av internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1971 vid dess femtiosjätte sammanträde* och anför.

Genom sin anslutning till Nationernas förbund den 9 mars 1920 inträdde Sverige såsom medlem av internationella arbetsorganisationen (ILO) i Genève.

Organisationens beslutande församling — internationella arbetskonferensen — som sammanträder minst en gång varje år, har enligt artikel 19 i organisationens stadga att vid godtagande av förslag, som uppförts på dess dagordning, välja mellan två former. Antingen skall ett sådant beslut resultera i ett förslag till internationell konvention, avsedd att ratificeras av organisationens medlemmar, eller också skall det utmynna i en rekommendation, avsedd att övervägas vid lagstiftning eller på annat sätt men utan den bindande karaktär, som tillkommer en ratificerad konvention. Om beslutet är av mindre räckvidd eller av väsentligen formell innebörd, t. ex. då det gäller en begäran om utredning, brukar det ges formen av en resolution.

Varje medlem av organisationen skall inom ett år från avslutandet av ett konferenssammanträde underställa därå antagna konventioner och rekommendationer vederbörlig myndighet (i vårt land riksdagen) för lagstiftnings- eller andra åtgärder. Varje medlem har vidare skyldighet att underrätta internationella arbetsbyråns generaldirektör om de åtgärder, som vidtagits för att underställa konventioner vederbörlig myndighet, samt om eljest vidtagna åtgärder. Medlem, som inte ratificerat viss konvention, skall tid efter annan till internationella arbetsbyråns generaldirektör avge redogörelse för såväl lagstiftning och praxis med avseende på de i konventionen behandlade frågorna som den omfattning, vari konventionens bestämmelser genomförts eller avses att genomföras genom lagstiftning, administrativa åtgärder, kollektivavtal eller på annat sätt, samt ange de omständigheter, som förhindrar eller fördröjer ratificering av konventionen. Motsvarande gäller i fråga om rekomen-

dationer med tillägg, att redovisning skall lämnas även för sådana jämkningar i rekommendationer, som befunnits eller kan finnas erforderliga vid antagande eller tillämpning av dem.

De konventioner och rekommendationer, som beslutas av internationella arbetsorganisationen, skall deponeras hos Förenta Nationernas generalsekreterare. Varje ratifikation av en sådan konvention skall delges Förenta Nationernas generalsekreterare för registrering i enlighet med bestämmelsen i artikel 102 av Förenta Nationernas stadga.

Internationella arbetskonferensens femtiosjätte sammanträde hölls i Genève under tiden den 2—23 juni 1971. I sammanträdet deltog delegationer från 113 av ILO:s 121 medlemsstater jämte representanter för mellanstatliga och internationella icke statliga organisationer. Social- eller arbetsministrar från flera i konferensen deltagande länder bevistade sammanträdet. Under ett kort besök vid konferensen höll jag ett anförande i generaldebatten. Det stora flertalet medlemsstater hade sändt fullständiga delegationer, dvs. två regerings-, ett arbetsgivar- och ett arbetstagarombud. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation.¹

Konferensens *dagordning* upptog följande ämnen.

- I. Generaldirektörens rapport.
- II. Program- och budgetförslag samt andra finansiella frågor.
- III. Upplysningar och rapporter om medlemsstaternas tillämpning av konventioner och rekommendationer.
- IV. Det världsomfattande programmet för sysselsättning (*allmän diskussion*).
- V. Arbetstagarrepresentanternas skydd inom företaget samt åtgärder för att underlätta deras verksamhet (*andra behandling*).

¹ Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 april 1971 deltog följande personer i konferensen, nämligen

för Sveriges regering: som ombud generaldirektören och chefen för riks-försäkringsverket Lars-Ake Åström och statssekreteraren i inrikesdepartementet Rune Berggren samt såsom experter departementssekreteraren i socialdepartementet Ingemar Lindberg och förste ambassadsekreteraren vid Sveriges ständiga delegation hos de internationella organisationerna i Genève Stig Brattström, de båda sistnämnda tillika ersättare för regeringsombuden, överingenjören i arbetarskyddsstyrelsen Arne Westlin, kanslirådet i inrikesdepartementet Olof Petersson, socialattachén vid svenska ambassaden i London Bo Carlsson och departementssekreteraren i socialdepartementet Ulla Fredriksson;

för arbetsgivarna: som ombud direktören i Svenska Arbetsgivareföreningen Gullmar Bergenström samt såsom experter direktören i Svenska Arbetsgivareföreningens Allmänna Grupp Lennart Bratt, föreningens expert i medicinska och yrkeshygieniska frågor Sven Yllner, direktörsassistenten Lennart Grafström, direktören Johan von Holten och jur. kand. Erik Hafström, samtliga i Svenska Arbetsgivareföreningen;

för arbetstagarna: som ombud sekreteraren i Landsorganisationen i Sverige Thorbjörn Carlsson samt såsom experter Landsorganisationens medicinske expert Erik Bolinder, ingenjören Egon Magnusson och sekreteraren André Thiria, båda i Landsorganisationen, ombudsmanen i Svenska Metallindustriarbetareförbundet Einar I. Karlsson, utredningssekreteraren i Tjänstemännens Centralorganisation Jan-Erik Nyberg och förbundsjuristen i Svenska Industritjänstemannaförbundet Kerstin Gustafsson.

VI. Skydd mot förgiftningsrisker härrörande från bensen (*engångsbehandling*).

Vidare framlades inför konferensen den rapport om Sydafrikas s. k. apartheidpolitik som generaldirektören årligen skall utarbeta. Rapporten föranledde ingen åtgärd från konferensens sida.

Under punkt II på dagordningen antog konferensen budget för internationella arbetsorganisationen avseende åren 1972—1973. Budgeten fastställdes till 69 674 000 U.S. dollar.

Följande av konferensen fattade beslut, vilka hänför sig till punkterna V och VI på dagordningen, skall i enlighet med artikel 19 av internationella arbetsorganisationens stadga underställas riksdagen, nämligen

- 1) konvention (nr 135) om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet,
- 2) rekommendation (nr 143) i samma ämne,
- 3) konvention (nr 136) om skydd mot förgiftningsrisker härrörande från bensen,
- 4) rekommendation (nr 144) i samma ämne.

Texterna på engelska och svenska till nämnda fyra instrument torde få fogas till statsrådsprotokollet som *bilagor 1—4*. En särskild bilaga med förteckning över samtliga resolutioner som antagits vid konferensen torde få fogas till protokollet som *bilaga 5*.

Jag tar i fortsättningen upp till behandling först de båda instrumenten om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och därefter de som berör förgiftningsrisker vid användning av bensen.

1.—2. Konvention och rekommendation om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet

Frågan om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet togs upp till en första diskussion vid arbetskonferensens 54:e sammanträde år 1970 och ledde efter ytterligare överväganden vid konferensen 1971 till att en konvention och en rekommendation antogs i ämnet. Efter sedvanlig utskottsbehandling antogs konventionen med 320 röster mot 5 och 1 nedlagd och rekommendationen med 319 röster mot 7 och 15 nedlagda. Samtliga svenska ombud röstade för båda instrumentens antagande.

Konventionens och rekommendationens huvudsakliga innehåll

Konventionen ger uttryck åt den allmänna principen att arbetstagarrepresentanter i företaget måste effektivt skyddas mot åtgärder som skulle kunna lända dem till skada, däri inbegripet avskedande, på grund av deras ställning eller verksamhet såsom arbetstagarrepresentanter eller på grund av deras tillhörighet till facklig orga-

nisation eller deltagande i facklig verksamhet. Det anges uttryckligen att sådant skydd skall garanteras, i den mån arbetstagarna handlar i enlighet med gällande lagstiftning, kollektivavtal eller andra gemensamt träffade överenskommelser.

En annan allmän princip, som betonas i konventionen, är att representanterna skall åtnjuta sådana lättnader som är ägnade att snabbt och effektivt sätta dem i stånd att fullgöra sina uppgifter. I det sammanhanget skall hänsyn tas till nationella särdrag i förhållandet mellan arbetsmarknadens parter och till vederbörande företags behov, storlek och möjligheter. Det förutsätts att företagets effektiva verksamhet inte menligt påverkas.

Med uttrycket »arbetstagarnas representanter» avses i konventionen personer vilka på grund av nationell lagstiftning eller praxis är erkända som sådana, antingen de är fackliga representanter, dvs. representanter utsedda eller valda av fackföreningar eller av medlemmar i sådana föreningar, eller valda förtroendemän, dvs. representanter, som fritt valts av arbetstagarna i företaget. Valda förtroendemän är sådana som valts i enlighet med bestämmelser i nationell lagstiftning eller i kollektivavtal och vilkas uppgifter inte omfattar åtgärder som erkänns såsom uteslutande förbehållna de fackliga organisationerna. Inom ramen för denna definition överlämnas åt nationell lagstiftning, kollektivavtal, skiljedomsutslag eller domstolsbeslut att bestämma vilka slag av representanter som bör åtnjuta skydd och förmåner. Konventionen föreskriver vidare att när det i samma företag finns såväl fackliga representanter som valda förtroendemän skall, om så erfordras, lämpliga åtgärder vidtas dels för att garantera att förekomsten av valda förtroendemän inte utnyttjas för att undergräva vederbörande fackliga organisationers eller deras representanters ställning, dels för att främja samarbete i alla hithörande frågor mellan de valda förtroendemännen samt de fackliga organisationerna och deras representanter.

Slutligen anges att konventionen kan bringas i tillämpning genom nationell lagstiftning, kollektivavtal eller på varje annat sätt som är förenligt med nationell praxis. På denna punkt uttalar vederbörande utskott i sin rapport att det inte är nödvändigt att tillgripa lagstiftning, om existerande metoder, bl. a. kollektivavtal, garanterar en effektiv tillämpning av instrumentet.

R e k o m m e n d a t i o n e n upprepar huvudpunkterna i konventionen och lämnar dessutom mera detaljerade anvisningar i dessa frågor.

Enligt rekommendationen bör särskilda åtgärder vidtas för att garantera ett tillförlitligt skydd för arbetstagarnas representanter, om inte vederbörliga skyddsåtgärder, tillämpliga på arbetstagare i allmänhet, finns i tillräcklig omfattning. Som exempel på sådana särskilda åtgärder nämns ett detaljerat och noggrant angivande av de skäl som kan

motivera uppsägning av anställningsavtal, samråd med, rådgivande yttrande från eller samtycke av ett oavhängigt eller paritetiskt sammansatt organ innan uppsägning av en arbetstagarrepresentant blir slutgiltig, en särskild besvärspedur för arbetstagarrepresentanter som anser att de blivit föremål för orättvis behandling, effektiv rättelse, innefattande bl. a. återanställning, i händelse av obefogad uppsägning, skyldighet för arbetsgivaren att bevisa att mot en representant vidtagen åtgärd varit motiverad, företrädesrätt för arbetstagarrepresentant att kvarbli i arbetet vid personalinskränkningar.

I rekommendationen förordas vidare att de grundläggande principerna för skyddet bör tillämpas även på personer som ställer upp som kandidater vid val av arbetstagarrepresentanter eller som upphört att vara sådana representanter. Personer som efter avslutat uppdrag såsom arbetstagarrepresentanter i det företag, i vilket de varit anställda, återgår i arbete i nämnda företag, bör vidare få behålla eller återfå alla sina rättigheter. Beträffande arbetstagarrepresentanter, som utövat sina funktioner huvudsakligen utanför företaget, bör frågan om deras rättigheter lösas av nationell lagstiftning, kollektivavtal, skiljedomsutslag eller beslut av domstol.

När det gäller åtgärder för att underlätta arbetstagarrepresentanternas verksamhet nämner rekommendationen att representanterna bör åtnjuta erforderlig ledighet utan löneavdrag eller förlust av sociala och andra förmåner för att utöva sina funktioner som representanter i företaget. De bör också beviljas skälig ledighet för att delta i fackliga möten, utbildningskurser, seminarier, kongresser och konferenser. Även ledighet av detta slag bör beviljas utan löneavdrag eller förlust av sociala och andra förmåner. Frågan om vem som skall bestrida härav föranledda kostnader kan dock i dessa fall bestämmas genom nationell lagstiftning eller kollektivavtal eller på annat sätt som är förenligt med nationell praxis.

Enligt rekommendationen bör vidare arbetstagarrepresentanter i företaget om så erfordras beredas tillträde till alla arbetsplatser i företaget ävensom företräde inför ansvariga representanter för företagsledningen. De fackliga representanter som bemyndigats därtill av fackföreningen bör tillåtas att regelbundet uppbära fackföreningsavgifter inom företagets område. Andra bestämmelser i rekommendationen behandlar rätten för fackliga representanter att inom företagets lokaler anslå fackliga meddelanden samt att inom företaget sprida visst informationsmaterial. Vidare finns en föreskrift i rekommendationen som innebär att företagsledningen på vissa villkor bör tillhandahålla arbetstagarrepresentanter sådana materiella hjälpmedel och informationer som kan behövas för utövandet av deras funktioner.

Slutligen sägs i rekommendationen att fackliga funktionärer som inte är anställda i företaget, men vilkas fackförening har medlemmar an-

ställda däri, bör beviljas tillträde till företaget. Villkoren för tillträde bör närmare regleras enligt metoder som anges i rekommendationen, bl. a. lagstiftning eller kollektivavtal.

Bestämmelser och praxis i Sverige

De frågor som behandlas i ifrågavarande konvention och rekommendation regleras i vårt land i huvudsak genom 6 kap. arbetskyddslagen (1949: 1), lagen (1936: 506) om förenings- och förhandlingsrätt samt överenskommelse den 20 februari 1970 mellan Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) och Landsorganisationen i Sverige (LO) om klubbordförandens ställning i företaget. Inte minst sistnämnda dokument är av intresse för en bedömning av de båda instrumenten. En redogörelse för i sammanhanget relevanta delar av överenskommelsen är därför motiverad.

I den centrala överenskommelsen mellan SAF och LO den 19 juni 1969 kom parterna överens om bl. a. att tillsätta en särskild arbetsgrupp med uppgift att avge förslag i fråga om intagande i kollektivavtalen av bestämmelser om de lokala fackliga representanternas ställning i företagen. På basis av arbetsgruppens arbete och efter överläggningar mellan parterna enades dessa om att anta nyssnämnda överenskommelse om klubbordförandens ställning.

Av inledningen till överenskommelsen kan följande återges.

Arbetarnas rätt att bevaka sina intressen genom fackliga organisationer har gammal hävd i vårt land. Detta har haft stor betydelse för organisationsväsendets utveckling. Under årens lopp har förekomsten av fackliga organisationer centralt och lokalt alltmer kommit att uppfattas som en naturlig och självklar sak i samarbetet mellan arbetsgivare och anställda. De fackliga representanterna har viktiga uppgifter som kontaktmän mellan företag och anställda och som informationsförmedlare.

Även om det fackliga arbetet huvudsakligen utförs under fritid måste det med nödvändighet ibland ta del av arbetstiden i anspråk. Det är därvid inte bara visst förhandlingsarbete som måste beaktas. Hänsyn bör sålunda också tagas till att klubbordföranden ibland störs i arbetet både av andra arbetare och av företrädare för företaget som vill diskutera olika angelägenheter. Ett effektivt fullgörande av de fackliga åliggandena torde dessutom göra det nödvändigt att klubbordföranden ibland lämnar sin arbetsplats. Sådana avbrott i arbetet får dock endast ske i samförstånd med arbetsgivaren på sätt som den nedan upptagna rekommendationen anvisar. Den praktiska tillämpningen av rekommendationens bestämmelser, liksom frågan om hur lång tid som normalt behövs för fullgörande av de fackliga åliggandena måste emellertid, med hänsyn till de skiftande förhållandena vid olika företag, avgöras från fall till fall.

Enligt gängse uppfattning har det hittills i princip ankommit på envar av parterna att var för sig svara för de kostnader det fackliga arbetet fört med sig. Denna grundläggande värdering kvarstår. Emeller-

tid har utvecklingen på sina håll lett därhän att vissa företag åtagit sig att helt eller delvis svara för klubbordförandens lön, även under tid då han ägnar sig åt fackliga angelägenheter. Detta har berott på särskilda omständigheter såsom företagets storlek, arbetslokalernas belägenhet, personalsammansättning, tillämpade lönesystem etc. SAF och LO har nu enats om att klubbordföranden skall erhålla ersättning från arbetsgivaren för sådan ledighet som klubbordföranden behöver åtnjuta under sin ordinarie arbetstid för att kunna sköta sina fackliga arbetsuppgifter inom företaget, under förutsättning att de lokala parterna på förhand enats om den erforderliga tidsåtgången.

Slutligen framhålls att parterna har enats om att begränsa räckvidden av överenskommelsen till klubbordförande samt i den utsträckning som anges i förhandlingsprotokollet till sådana fackliga funktionärer som vid större företag har uppdrag som sektionsordförande, gruppordförande eller dylikt. Detta innebär att frågan om ställningen för andra fackliga representanter vid företaget eller sådana som inte är anställda vid företaget ej är reglerad genom överenskommelsen.

I fråga om det materiella innehållet i överenskommelsen syncs följande paragrafer eller delar av dessa vara av särskilt intresse.

Med klubbordförande avses den främste vid företaget anställda facklige representanten. (§ 1)

Klubbordföranden skall ha fritt tillträde till olika avdelningar och arbetsplatser i den utsträckning som erfordras för att han skall kunna fullgöra sina fackliga uppdrag inom företaget. Han skall sträva efter att organisera det fackliga arbetet så att minsta möjliga driftstörning uppstår. Innan klubbordföranden lämnar sitt arbete och vid återkomsten härtill skall anmälan göras till arbetsledningen. Klubbordföranden skall underrätta arbetsledningen på annan avdelning, som han önskar besöka, om sitt ärende. Förbunden eller om förbunden enas därom arbetsgivaren och klubben fastställer på förhand omfattningen av den tid i genomsnitt per vecka eller annan tidsperiod, under vilken klubbordföranden efter anmälan äger erhålla ledighet från arbetet. (§ 2)

Klubbordföranden äger för sådan frånvarotid som avses i § 2 erhålla ersättning för förlorad arbetsinkomst. (§ 3)

Om arbetarparten gör gällande att uppsägning av klubbordföranden skett i anledning av hans verksamhet som klubbordförande, skall han kvarstå i anställningen intill dess lokala eller, om sådana påkallats, centrala förhandlingar enligt huvudavtalet avslutats eller avgörande meddelats av arbetsdomstolen. Önskar part upptaga sådan fråga till central förhandling eller till prövning av arbetsdomstolen, skall dock saken anhängiggöras inom tre veckor efter det att lokala respektive centrala förhandlingar i frågan avslutats. Rätten att kvarstå i anställningen gäller dock ej därest avskedandet äger rum på grund av sådant klubbordförandens förfarande, som berättigar arbetsgivaren att omedelbart häva arbetsavtalet. (§ 6)

Klubbordförande, som av sin organisation kallas till kurser, konferenser eller annan dylik facklig verksamhet, bör erhålla ledighet från arbetet. Framställning om ledighet skall med hänsyn till planeringen

av produktionen om möjligt göras senast 14 dagar före ledighetens påbörjande. (§ 7)

Klubbordföranden bör beredas möjlighet att förvara för det fackliga uppdraget erforderliga handlingar m. m. i lämpligt utrymme på arbetsplatsen. Därrest så är påkallat med hänsyn till företagets storlek bör klubbordföranden jämväl erhålla tillgång till telefon och till lämplig lokal, där sammanträde eller samtal med klubbmedlemmar kan äga rum. (§ 8)

Yttranden

I ärendet har yttranden inhämtats från arbetsdomstolens ordförande, SAF, LO, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) och ILO-kommittén.

Arbetsdomstolens ordförande hänvisar till två yttranden som han under den förberedande behandlingen av frågan avgivit till ILO-kommittén (1969 resp. 1970) och meddelar att han efter granskning av de nu antagna texterna inte funnit anledning att göra några tillägg till vad han anfört i nyssnämnda yttranden.

SAF anser med hänvisning särskilt till den i det föregående redovisade överenskommelsen och till eljest på den svenska arbetsmarknaden förekommande praxis att Sverige bör kunna ratificera konventionen. Rekommendationen bör däremot inte föranleda någon åtgärd från statsmakternas sida.

LO och *TCO* finner att vad som stipuleras i konventionen i princip inte avviker från gällande bestämmelser och praxis på den svenska arbetsmarknaden och hemställer därför att konventionen ratificeras. Beträffande rekommendationen konstaterar organisationerna att den inte till alla delar stämmer överens med vad som tillämpas i vårt land. Det anses i första hand vara en fråga för arbetsmarknadens parter att överväga i vad mån rekommendationens bestämmelser bör beaktas i Sverige.

ILO-kommittén uttalar att frågan om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet är ett ämne som det — med förut angivna undantag — i vårt land ankommer på arbetsmarknadsparterna att själva reglera. Parterna har också utformat en praxis på området, som enligt samstämigt uttalande i parternas remissyttranden i princip överensstämmer med innehållet i konventionen. Med hänsyn härtill tillstyrker ILO-kommittén i likhet med partsorganisationerna att konventionen ratificeras av Sverige.

Beträffande rekommendationen har arbetsmarknadsparterna konstaterat att den inte till alla delar överensstämmer med de principer som tillämpas i Sverige. Det bör överlämnas åt parterna att själva avgöra om och i vad mån de önskar följa rekommendationens anvisningar. Enligt ILO-kommitténs mening bör rekommendationen med hänsyn härtill inte f. n. föranleda någon åtgärd från statsmakternas sida.

3.—4. Konvention och rekommendation om skydd mot förgiftningsrisker härrörande från bensen

Bensen — tidigare kallad bensol — är ett kemiskt ämne som i stor utsträckning används inom industrin som råvara vid beredning av flera andra ämnen och som basprodukt vid framställning av fenoler, plaster, pesticider, farmaceutiska produkter, explosiva ämnen och färgämnen. Vidare är bensen ett utmärkt lösningsmedel för fettämnen, gummi, lim och vissa plaster.

Bensen har visat sig ha en specifik giftverkan på den mänskliga organismen. Skadeverkan riktar sig framför allt mot de blodbildande organen med allvarliga blodsjukdomar som följd. På grund av att de sjukliga förändringarna huvudsakligen uppkommer som ett resultat av påverkan av små mängder under lång tid måste man betrakta bensenförgiftning som en allvarlig yrkessjukdom.

För att skydda arbetstagare från risker av detta slag krävs ett omfattande förebyggande program med såväl tekniska som medicinska kontrollåtgärder.

Sedan flera år tillbaka har vissa arbetstagarorganisationer, särskilt inom tryckeri-, sko- och gummibranscherna, påkallat en sträng reglering av användning av bensen och lösningsmedel som innehåller bensen. Resolutioner med krav på liknande åtgärder har vid flera tillfällen antagits av ILO:s kommitté för de kemiska industrierna och av tekniska trepartsmöten för behandling av hithörande problem.

År 1967 inkallade ILO:s styrelse ett expertmöte för att diskutera frågan i detalj, varpå styrelsen beslöt föra upp frågan på dagordningen för 1971 års arbetskonferens för behandling enligt proceduren för engångsdiskussion.

På grundval av de resultat som expertmötet uppnått samt efter hörande av medlemsstaternas regeringar underställde internationella arbetsbyrå konferensen förslag till konvention och rekommendation i ämnet. Efter sedvanlig utskottsbehandling antogs konventionen av konferensen med 339 röster mot 0 och 6 nedlagda och rekommendationen med 333 röster mot 0 och 9 nedlagda. Samtliga svenska ombud röstade för båda instrumenten.

Konventionens och rekommendationens huvudsakliga innehåll

Konventionen innehåller tre särskilt viktiga bestämmelser. Den första föreskriver att närhelst oskadliga eller mindre skadliga ersättningsprodukter finns att tillgå de skall användas i stället för bensen eller produkter som innehåller bensen. Enligt den andra bestämmelsen skall konventionen äga tillämpning inte bara på bensen utan också på produkter vilkas bensenhalt överstiger en volymprocent. I konventionen föreskrivs att användning av bensen och sådana produkter skall för-

bjudas i vissa arbetsprocesser som fastställs genom nationell lagstiftning. Den tredje bestämmelsen behandlar den högsta tillåtna bensenkoncentrationen i luften i arbetslokaler. Arbetsgivaren måste tillse att bensenkoncentrationen i luften på arbetsplatsen inte överstiger ett maximum som av vederbörande myndighet skall fastställas till en nivå som ej överstiger ett takvärde av 25 ppm (80 mg/m³).

Vidare föreskriver konventionen att arbetsprocesser, vari ingår användning av bensen skall så långt möjligt utföras i ett slutet system eller, då sådant system inte kan komma i fråga, att effektiva medel måste finnas för avlägsnande av bensenångor. Konventionen kräver att arbetstagare som utsätts för bensen skall förses med lämplig personlig skyddsutrustning. Arbetstagare skall före anställningen och periodiskt under anställningstiden genomgå läkarundersökning. Slutligen finns bestämmelser om att behållare som inrymmer bensen skall märkas på visst sätt samt om instruktion för arbetstagare som utsätts för bensen.

R e k o m m e n d a t i o n e n utvecklas de i konventionen fastslagna principerna. Sålunda sägs att bensenhalten i andra produkter än sådana vilkas halt överstiger en volymprocent bör successivt minska till så låg nivå som möjligt, när detta är erforderligt för att skydda arbetstagares hälsa. Rekommendationen innehåller en förteckning på de medicinska och tekniska säkerhetsåtgärder som bör vidtas. Vidare föreslås att anslag, som anger risker, förebyggande åtgärder och första hjälp i händelse av akut bensenförgiftning, skall sättas upp.

Slutligen anges att myndigheterna bör föra statistik över fall av bensenförgiftning samt publicera de statistiska uppgifterna.

Svenska bestämmelser

De svenska bestämmelser som har samband med det i konventionen och rekommendationen behandlade ämnet är arbetarskyddslagen (1949: 1), arbetarskyddskungörelsen (1949: 208), kungörelsen (1949: 211) om läkarundersökning och läkarbesiktning till förebyggande av vissa yrkessjukdomar, kungörelsen (1966: 523) om ersättning för läkarundersökning och läkarbesiktning till förebyggande av vissa yrkessjukdomar, kungörelsen (1949: 491) om förbud att använda bensolhaltigt ämne vid tillverkning av läderskodon samt kungörelsen (1966: 521) om förbud att använda minderårig till vissa arbeten. Även giftlagstiftningen och lagstiftningen om brandfarliga varor bör nämnas i detta sammanhang.

Yttranden

Yttranden har avgivits av arbetarskyddsstyrelsen, arbetsmedicinska institutet, SAF, LO, TCO och ILO-kommittén.

Arbetarskyddsstyrelsen gör en jämförelse mellan konventionen och rekommendationen å ena sidan och svensk lagstiftning å den andra. I

fråga om konventionen framgår av vad styrelsen anfört samt av vad inom ILO-kommittén upplysts i huvudsak följande.

Artikel 1

Enligt 3 § arbetarskyddslagen är vissa arbeten undantagna från arbetarskyddslagens och följaktligen även från arbetarskyddskungörelsens och minderårigkungörelsens tillämpning. För att konventionen helt ut skall kunna tillämpas i Sverige blir därför en lagändring nödvändig så att lagstiftningen blir tillämplig på alla arbeten där arbetstagare utsätts för bensen eller ämnen vilkas bensenhalt överstiger en volymprocent bensen.

Artikel 2

Bestämmelserna under punkt 1 i denna artikel kräver, att 25 § arbetarskyddskungörelsen ändras såtillvida, att kravet på utbyte av gift eller annan hälsofarlig vara blir absolut vad gäller bensen eller produkt som innehåller bensen.

Artikel 4

Enligt svensk lagstiftning har hittills förbud mot användning av bensenhaltiga ämnen stadgats endast i fråga om tillverkningen av läder-skodon. För att överensstämmelse mellan konventionstexten och svensk lagstiftning skall uppnås är det därför nödvändigt att en förteckning över de arbetsprocesser upprättas, där användningen av bensen och ämnen som innehåller bensen ej är tillåten.

Artikel 8

I denna artikel upptas bl. a. en bestämmelse om att den tid under vilken arbetare utsätts för en bensenkoncentration i luften på arbetsplatsen, som överskrider det maximum, 80 mg/m³, som anges i artikel 6 punkt 2 i konventionen skall begränsas så långt möjligt. En bestämmelse av i huvudsak samma innebörd finns i 30 § arbetarskyddskungörelsen.

Artikel 9

De svenska föreskrifterna beträffande läkarundersökning och läkarbesiktning till förebyggande av vissa yrkessjukdomar förutsätter dels att särskild fara för uppkomst av bensenförgiftning skall förefinnas, dels att arbetarskyddsstyrelsen i det enskilda fallet lämnar föreskrift om sådan undersökning eller besiktning. För att överensstämmelse med konventionstexten skall kunna uppnås fordras viss ändring i ifrågasvarande svenska föreskrifter.

Artikel 10

Kraven enligt denna artikel på läkarundersökningar och kompetent laboratorium torde kunna tillgodoses genom av arbetarskyddsstyrelsen efter samråd med socialstyrelsen utfärdade föreskrifter.

Enligt bestämmelserna i kungörelsen om ersättning för läkarundersökning och läkarbesiktning till förebyggande av vissa yrkessjukdomar utgår ej ersättning till arbetstagaren för läkarundersökningen före anställningen.

Artikel 11

Bestämmelsen om att gravida kvinnor och ammande mödrar inte skall sysselsättas i arbetsprocesser som här avses är betydligt mera omfattande än bestämmelserna i 35 § arbetarskyddslagen om arbetsledighet sex veckor före och sex veckor efter barnsörden.

I arbetskongressens plenum hävdade det svenska regeringsombudet att begreppet exposition ej borde innefatta sådan ringa exposition som t. ex. föreligger vid arbete på en ordinär bensinstation. Om ej ett sådant förbehåll gjordes, fanns för svenskt vidkommande risk för att konventionen skulle få avsevärda arbetsmarknadsmässiga följder av negativt slag, utan att någon påvisbar ökning av den medicinska säkerheten för den kvinnliga arbetskraften erhöles i utbyte.

I minderårigkungörelsen stadgad dispensrätt bör utgå vad gäller bensen om full överensstämmelse med konventionen skall uppnås. För minderåriga som undergår utbildning skall dock undantag kunna medges.

Artikel 12

Dessa frågor regleras av giftlagstiftningen, som emellertid inte till fullo uppfyller i artikeln ställda krav. Även lagstiftningen om brandfarliga varor berörs av kravet på farosymboler.

Det kan ifrågasättas om inte bestämmelserna i 45 § arbetarskyddslagen borde kompletteras så, att de även omfattar kemisk-tekniska produkter. Kravet att varje behållare som inrymmer bensen eller produkt som innehåller bensen skall märkas är praktiskt omöjligt att genomföra.

När det gäller r e k o m m e n d a t i o n e n hänvisar styrelsen i fråga om *punkterna 1, 3 och 4* till vad som anförts beträffande konventionens artikel 1, 2 resp. 4.

Punkt 5 finner styrelsen sakna stöd i svensk lagstiftning. Frågan kan lösas inom ramen för giftlagstiftningen eller genom komplettering av 45 § arbetarskyddslagen.

Punkterna 10 och 11 saknar likaledes motsvarighet i svensk lagstiftning.

Punkt 14. Vad avser arbetskläder saknas sådana bestämmelser i

svensk lagstiftning. Frågan brukar enligt praxis lösas avtalsvägen. Det har gjorts gällande, att de speciella riskförhållanden som råder i fråga om bensen och produkt som innehåller bensen motiverar en ändrad inställning till frågan om arbetskläder. Styrelsen är inte övertygad om att detta resonemang är hållbart i fråga om allt arbete som medför exposition för bensen eller produkt som innehåller bensen. Där påtaglig exposition riskeras är ju i rekommendationens punkt 9 föreskrivet om personlig skyddsutrustning. Det bör även beaktas att likartade problem kan uppstå vid arbete med vissa andra kemikalier.

I fråga om *punkt 15* hänvisas till konventionens artikel 9 och beträffande *punkterna 17—18* till artikel 10 med tillägg att i arbetarskyddslagstiftningen inte finns någon bestämmelse om att undersökningar bör utföras på arbetstid. Tillämpningen av en sådan bestämmelse torde stöta på vissa praktiska svårigheter.

När det gäller *punkterna 19—20 och 21* hänvisar styrelsen till artikel 11 resp. artikel 12 i konventionen.

Vad gäller *punkt 22* erinrar styrelsen om att hälsofarlig vara vid överlåtelse skall vara innesluten i förpackning som kan anses betryggande vid transport m. m. och beträffande *punkt 24* finner styrelsen att föreskrifterna i 3 § arbetarskyddskungörelsen inte täcker de ställda kraven.

Slutligen framhåller styrelsen beträffande *punkt 27* att yrkesskade-statistik förs av riksförsäkringsverket, som även publicerar densamma. Denna är dock inte så detaljerad att den kan anses uppfylla i punkt 27 ställda krav.

Styrelsen konstaterar under hänvisning till den lämnade redogörelsen att konventionen och rekommendationen på flera punkter går längre än motsvarande svenska bestämmelser, i vissa fall beroende på hur extensivt de internationella bestämmelserna tolkas. Styrelsen anser, att det kan finnas anledning att utvidga de svenska bestämmelserna så att överensstämmelse uppnås med konventionens och rekommendationens bestämmelser. Då en sådan utvidgning måste bli relativt omfattande och även berör arbetarskyddsfrågor av generell innebörd, bör frågan om ändring av lagstiftningen enligt styrelsens mening hänskjutas till arbetsmiljöutredningen.

Arbetsmedicinska institutet finner konventionen och rekommendationen väl genomtänkta och har intet väsentligt att invända mot texterna men föreslår för visst fall skärpning av bestämmelserna om högsta tillåtna bensenkoncentration.

SAF konstaterar att såväl konventionen som rekommendationen i många avseenden går betydligt längre än motsvarande svenska bestämmelser. Med anledning härav ansluter sig föreningen till arbetarskyddsstyrelsens förslag att frågan om ändring av den lagstiftning som berörs av konventionen hänskjuts till arbetsmiljöutredningen. Föreningen förordar att beslut huruvida Sverige skall antaga konventionen uppskjuts till dess utredningens förslag till ny lagstiftning antagits.

Samtidigt framhåller föreningen några omständigheter som kan komma att försvåra ett svenskt antagande av konventionen. Bl.a. erinrar föreningen om det uttalande som det svenska regeringsombudet i konferensens plenissammanträde gjorde i fråga om artikel 11 och som finns återgivet i arbetarskyddsstyrelsens yttrande över nämnda artikel. Skulle Sverige likväl anta konventionen bör under alla förhållanden detta uttalande vara vägledande för den svenska tolkningen. Vidare anser föreningen i likhet med arbetarskyddsstyrelsen att det är praktiskt omöjligt att genomföra kravet att varje behållare som innehåller bensen eller produkt som innehåller bensen skall märkas.

Föreningen anser att det bör ankomma på arbetsmiljöutredningen att i samband med översynen av arbetarskyddslagstiftningen i dess helhet ta ställning till frågan om förändringar i svensk lagstiftning i anledning av rekommendationen. Föreningen framhåller emellertid redan i detta sammanhang att frågor om kostnader för arbetskläder enligt praxis i Sverige löses avtalsvägen och även i fortsättningen bör göra det. Som arbetarskyddsstyrelsen påpekat är riskförhållandena i fråga om bensen och produkter som innehåller bensen knappast sådana att de motiverar en annan bestämmelse beträffande arbetskläder än den som gäller inom andra områden. Föreningen tillstyrker däremot rekommendationen att det i fråga om bensen föreskrivs, att där påtaglig expositionsrisk föreligger, arbetsgivaren skall tillhandahålla personlig skyddsutrustning. Föreningen kan inte ansluta sig till rekommendationen om en bestämmelse enligt vilken läkarundersökning — såväl före som under anställning — bör utföras på arbetstid. Som arbetarskyddsstyrelsen påpekat skulle tillämpningen medföra praktiska svårigheter.

LO uttalar sin tillfredsställelse med att ILO antagit en konvention och en rekommendation om förgiftningsrisker härrörande från bensen dels med hänsyn till detta ämnes speciella farlighet, dels med hänsyn till att LO uppfattar detta initiativ som ett genombrott för ett nytänkande. LO säger sig vara väl medveten om att den konvention och rekommendation som nu föreligger måste medföra ändringar av den svenska arbetarskyddslagstiftningen i vissa avseenden. Sådana ändringar måste emellertid betraktas som helt i linje med intentionerna bakom direktiven för arbetsmiljöutredningens arbete.

TCO har ingenting att invända mot utformningen av konventionen och rekommendationen och tillstyrker därför, att konventionen ratificeras och att sådana åtgärder vidtas som erfordras för tillämpning av rekommendationens bestämmelser.

ILO-kommittén anför följande.

Såsom framgår av arbetarskyddsstyrelsens yttrande har styrelsen funnit att såväl konventionen som rekommendationen i vissa hänseenden innehåller strängare bestämmelser än gällande svensk arbetarskydds-

lagstiftning. Det kan enligt styrelsens mening finnas anledning att utvidga de svenska bestämmelserna så, att de krav som uppställs i de båda instrumenten uppnås, och styrelsen föreslår därför att frågan om ändring i lagstiftningen hänskjuts till arbetsmiljöutredningen. SAF och LO delar synpunkten att instrumenten bör hänskjutas till utredningen. Arbetsmedicinska institutet har — med undantag för visst fall — inte något väsentligt att invända mot och TCO accepterar helt de båda instrumentens utformning.

Arbetsmiljöutredningen har enligt sina direktiv till uppgift bl. a. att verkställa en genomgripande översyn av hela arbetarskyddslagstiftningen. Med hänsyn härtill synes det ILO-kommittén lämpligt att utredningen överväger om och i vad mån bestämmelserna i konventionen resp. anvisningarna i rekommendationen bör komma till uttryck i svensk lagstiftning. I detta syfte bör de båda instrumenten överlämnas till utredningen. I avvaktan på resultatet av utredningens översyn bör konventionen inte ratificeras av Sverige och rekommendationen ej heller föranleda någon åtgärd.

Departementschefen

Vid internationella arbetskonferensens femtiosjätte sammanträde, år 1971, antogs en konvention och en rekommendation om skydd för arbetstagarnas representanter inom företaget samt en konvention och en rekommendation om skydd mot förgiftningsrisker härrörande från bensen.

Vad beträffar *konventionen (nr 135) om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet* ansluter jag mig till ILO-kommitténs uttalande att instrumenten behandlar ett ämne som det, med vissa undantag, ankommer på arbetsmarknadsparterna att själva reglera. Av arbetsmarknadsparternas remissyttranden framgår att de funnit av dem tillämplig praxis på området i princip stämma överens med konvention nr 135 och att de tillstyrker ratificering av konventionen. Med hänsyn härtill och då även ILO-kommittén stöder tanken på ratificering förordar jag att konventionen ratificeras av Sverige.

När det gäller *rekommendationen (nr 143) i samma ämne* har arbetsmarknadsparterna enstämmt fastslagit att den inte till alla delar stämmer med de principer som parterna tillämpar i vårt land. Eftersom det bör vara parternas sak att avgöra i vilken utsträckning de önskar följa rekommendationens anvisningar, ansluter jag mig till ILO-kommitténs uppfattning att rekommendationen inte f. n. bör föranleda någon åtgärd från statsmakternas sida.

I fråga om *konventionen (nr 136) om skydd mot förgiftningsrisker härrörande från bensen* och *rekommendationen (nr 144) i samma ämne*

har arbetarskyddsstyrelsen konstaterat att de båda instrumenten på en rad punkter innehåller strängare bestämmelser än svensk lagstiftning och föreslagit att frågan om ändringar i lagstiftningen hänskjuts till arbetsmiljöutredningen. SAF och LO instämmer i detta förslag. Även ILO-kommittén har funnit att frågan huruvida och i vad mån bestämmelserna i konventionen resp. anvisningarna i rekommendationen bör komma till uttryck i svensk lagstiftning bör övervägas av arbetsmiljöutredningen. Jag delar denna uppfattning och torde senare få återkomma till Kungl. Maj:t i denna fråga. I avvaktan på resultatet av utredningens överväganden bör konventionen, som ILO-kommittén framhållit, inte ratificeras av Sverige och rekommendationen inte heller föranleda någon åtgärd.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t

dels föreslår riksdagen att godkänna att Sverige ansluter sig till den av internationella arbetsorganisationen vid dess femtio-sjätte allmänna sammanträde antagna konventionen nr 135 om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet,

dels bereder riksdagen tillfälle att avge yttrande över vad jag anförde beträffande vid samma sammanträde antagna konvention nr 136 samt rekommendationerna nr 143 och 144.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that proper record-keeping is essential for ensuring transparency and accountability in financial operations.

2. The second part of the document outlines the various methods and techniques used to collect and analyze data. It highlights the need for consistent and reliable data collection processes to ensure the validity of the results.

3. The third part of the document describes the different types of data that are collected and analyzed. It includes information on both quantitative and qualitative data, as well as the various sources from which this data is gathered.

4. The fourth part of the document discusses the various statistical methods and techniques used to analyze the data. It covers topics such as descriptive statistics, inferential statistics, and regression analysis.

5. The fifth part of the document discusses the various ways in which the results of the analysis can be presented and communicated. It includes information on the use of tables, graphs, and charts to effectively convey the findings.

6. The sixth part of the document discusses the various factors that can influence the results of the analysis. It includes information on the potential for bias and error, as well as the importance of controlling for these factors.

7. The seventh part of the document discusses the various ways in which the results of the analysis can be used to inform decision-making. It includes information on the use of the results to identify trends and patterns, as well as to evaluate the effectiveness of different strategies.

8. The eighth part of the document discusses the various ways in which the results of the analysis can be used to improve the quality of the data collection process. It includes information on the use of the results to identify areas for improvement and to develop more effective data collection methods.

9. The ninth part of the document discusses the various ways in which the results of the analysis can be used to improve the quality of the data analysis process. It includes information on the use of the results to identify areas for improvement and to develop more effective data analysis methods.

10. The tenth part of the document discusses the various ways in which the results of the analysis can be used to improve the quality of the data presentation process. It includes information on the use of the results to identify areas for improvement and to develop more effective data presentation methods.

Article 4

National laws or regulations, collective agreements, arbitration awards or court decisions may determine the type or types of workers' representatives which shall be entitled to the protection and facilities provided for in this Convention.

Article 5

Where there exist in the same undertaking both trade union representatives and elected representatives, appropriate measures shall be taken, wherever necessary, to ensure that the existence of elected representatives is not used to undermine the position of the trade unions concerned or their representatives and to encourage co-operation on all relevant matters between the elected representatives and the trade unions concerned and their representatives.

Article 6

Effect may be given to this Convention through national laws or regulations or collective agreements, or in any other manner consistent with national practice.

Article 7

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Article 8

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

Artikel 4

I nationell lagstiftning, kollektivavtal, skiljedomsutslag eller domstolsbeslut kan bestämmas vilket eller vilka slag av arbetstagarrepresentanter som skall åtnjuta det skydd och de förmåner som avses i denna konvention.

Artikel 5

När det i samma företag finns såväl fackliga representanter som valda förtroendemän skall, om så erfordras, lämpliga åtgärder vidtas dels för att garantera att förekomsten av valda förtroendemän inte utnyttjas för att undergräva vederbörande fackliga organisationers eller deras representanters ställning, dels för att främja samarbete i alla hithörande frågor mellan de valda förtroendemännen samt de fackliga organisationerna och deras representanter.

Artikel 6

Denna konvention kan bringas i tillämpning genom nationell lagstiftning, kollektivavtal eller på varje annat sätt som är förenligt med nationell praxis.

Artikel 7

De officiella ratifikationerna av denna konvention skall delges internationella arbetsbyråns generaldirektör för registrering.

Artikel 8

1. Denna konvention är bindande endast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen vilkas ratifikationer registrerats av generaldirektören.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

Article 9

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Article 10

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications and denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.

2. When notifying the Members of the Organisation of the registration of the second ratification

2. Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer registrerats av generaldirektören.

3. Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader efter den dag, då dess ratifikation registrerats.

Artikel 9

1. Medlem, som ratificerar denna konvention kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse som delges internationella arbetsbyråns generaldirektör för registrering. Uppsägningen träder ej i kraft förrän ett år efter det den registrerats.

2. Varje medlem, som ratificerar denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående mom. nämnda tioårsperioden gör bruk av den uppsägningsrätt som medges i denna artikel, skall vara bunden för en ny period av tio år och kan därefter på de i denna artikel föreskrivna villkoren uppsäga konventionen vid utgången av varje tioårsperiod.

Artikel 10

1. Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall underrätta samtliga medlemmar av internationella arbetsorganisationen om registreringen av alla ratifikationer och uppsägningar, som delgivits honom av organisationens medlemmar.

2. När generaldirektören underrättar organisationens medlemmar om registreringen av den andra ra-

1. *Pharmaceuticals*: The industry is heavily regulated, with high R&D costs and long development cycles. Key players include Pfizer, Novartis, and Merck. The market is characterized by high barriers to entry and significant intellectual property protection.

2. *Automotive*

The automotive industry is undergoing a significant transformation due to the rise of electric vehicles (EVs) and autonomous driving. Key players include General Motors, Ford, and Tesla. The market is characterized by high capital requirements and intense competition.

3. *Technology*: The industry is characterized by rapid innovation and high growth. Key players include Apple, Microsoft, and Amazon. The market is highly competitive and requires significant R&D investment.

4. *Consumer Goods*: The industry is characterized by high brand loyalty and strong marketing. Key players include Procter & Gamble, Unilever, and Nestlé. The market is highly competitive and requires significant R&D investment.

5. *Energy*: The industry is undergoing a significant transformation due to the rise of renewable energy. Key players include ExxonMobil, Shell, and BP. The market is highly competitive and requires significant R&D investment.

Bilaga 2

(Översättning)

Recommendation (No. 143) concerning Protection and Facilities to be afforded to Workers' Representatives in the Undertaking

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its Fifty-sixth Session on 2 June 1971, and

Having adopted the Workers' Representatives Convention, 1971, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to protection and facilities afforded to workers' representatives in the undertaking, which is the fifth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of a Recommendation,

adopts this twenty-third day of June of the year one thousand nine hundred and seventy-one the following Recommendation, which may be cited as the Workers' Representatives Recommendation, 1971:

I. Methods of Implementation

1. Effect may be given to this Recommendation through national laws or regulations or collective agreements, or in any other manner consistent with national practice.

II. General Provisions

2. For the purpose of this Recommendation the term "workers'

Rekommendation (nr 143) om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

som av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 2 juni 1971 till sitt femtiosjätte sammanträde,

som antagit 1971 års konvention om arbetstagarnas representanter,

som beslutat antaga vissa förslag rörande arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet, vilken fråga utgör den femte punkten på sammanträdet's dagordning, och

som beslutat, att dessa förslag skall taga form av en rekommendation,

antager denna den tjugotredje dagen i juni månad år nittonhundrasjuttioett följande rekommendation, som kan benämnas 1971 års rekommendation om arbetstagarrepresentanter.

I. Tillämpningsmetoder

1. Denna rekommendation kan bringas i tillämpning genom nationell lagstiftning, kollektivavtal eller på varje annat sätt som är förenligt med nationell praxis.

II. Allmänna bestämmelser

2. I denna rekommendation avses med uttrycket »arbetstagarnas

representatives" means persons who are recognised as such under national law or practice, whether they are—

(a) trade union representatives, namely representatives designated or elected by trade unions or by the members of such unions; or

(b) elected representatives, namely representatives who are freely elected by the workers of the undertaking in accordance with provisions of national laws or regulations or of collective agreements and whose functions do not include activities which are recognised as the exclusive prerogative of trade unions in the country concerned.

3. National laws or regulations, collective agreements, arbitration awards or court decisions may determine the type or types of workers' representatives which should be entitled to the protection and facilities provided for in this Recommendation.

4. Where there exist in the same undertaking both trade union representatives and elected representatives, appropriate measures should be taken, wherever necessary, to ensure that the existence of elected representatives is not used to undermine the position of the trade unions concerned or their representatives and to encourage co-operation on all relevant matters between the elected representatives and the trade unions concerned and their representatives.

III. Protection of Workers' Representatives

5. Workers' representatives in the undertaking should enjoy effective protection against any act prejudicial to them, including dismissal, based on their status or activities as a workers' represen-

representanter» sådana personer vilka på grund av nationell lagstiftning eller praxis är erkända som sådana, antingen de är

a) fackliga representanter, dvs. representanter utsedda eller valda av fackföreningar eller av medlemmar i sådana föreningar, eller

b) valda förtroendemän, dvs. representanter, som fritt valts av arbetstagarna i företaget i enlighet med bestämmelser i nationell lagstiftning eller i kollektivavtal och vilkas uppgifter inte omfattar åtgärder som erkänns såsom uteslutande förbehållna de fackliga organisationerna i vederbörande land.

3. I nationell lagstiftning, kollektivavtal, skiljedomsutslag eller domstolsbeslut kan bestämmas vilket eller vilka slag av arbetstagarrepresentanter som bör åtnjuta det skydd och de förmåner som avses i denna rekommendation.

4. När det i samma företag finns såväl fackliga representanter som valda förtroendemän bör, om så erfordras, lämpliga åtgärder vidtagas dels för att garantera att förekomsten av valda förtroendemän inte utnyttjas för att undergräva vederbörande fackliga organisationers eller deras representanters ställning, dels för att främja samarbete i alla hithörande frågor mellan de valda förtroendemännen samt de fackliga organisationerna och deras representanter.

III. Skydd för arbetstagarnas representanter

5. Arbetstagarnas representanter i företaget bör åtnjuta effektivt skydd mot alla åtgärder som skulle kunna lända dem till skada, däri inbegripet avskedande, på grund av deras ställning eller verk-

the fact that the H^+ concentration is not constant, but varies with the distance from the electrode. The concentration of H^+ ions is highest at the electrode surface and decreases as the distance from the electrode increases. This is because the H^+ ions are being consumed at the electrode surface and are being replenished by diffusion from the bulk solution. The concentration of H^+ ions in the bulk solution is constant and is denoted by $c_{\text{H}^+}^{\infty}$. The concentration of H^+ ions at the electrode surface is denoted by $c_{\text{H}^+}^0$. The concentration of H^+ ions at a distance x from the electrode surface is denoted by $c_{\text{H}^+}(x)$. The concentration of H^+ ions at the electrode surface is related to the current density i by the following equation:

$$i = nFk_{\text{H}^+}(c_{\text{H}^+}^0 - c_{\text{H}^+}^{\infty}) \quad (1)$$

where n is the number of electrons transferred in the reaction, F is the Faraday constant, and k_{H^+} is the rate constant for the reaction. The concentration of H^+ ions at the electrode surface is related to the current density i by the following equation:

$$c_{\text{H}^+}^0 = c_{\text{H}^+}^{\infty} \left(1 - \frac{i}{nFk_{\text{H}^+}c_{\text{H}^+}^{\infty}} \right) \quad (2)$$

The concentration of H^+ ions at a distance x from the electrode surface is related to the current density i by the following equation:

$$c_{\text{H}^+}(x) = c_{\text{H}^+}^{\infty} \left(1 - \frac{i}{nFk_{\text{H}^+}c_{\text{H}^+}^{\infty}} \exp\left(-\frac{x}{\lambda_{\text{H}^+}}\right) \right) \quad (3)$$

where λ_{H^+} is the diffusion length of H^+ ions. The concentration of H^+ ions at the electrode surface is related to the current density i by the following equation:

the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

The first two are not in the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

The first two are not in the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

The first two are not in the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

The first two are not in the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

The first two are not in the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

The first two are not in the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

The first two are not in the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

The first two are not in the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

The first two are not in the same way as the other two, but the first two are not in the same way as the other two.

IV. Facilities to Be Afforded to Workers' Representatives

9. (1) Such facilities in the undertaking should be afforded to workers' representatives as may be appropriate in order to enable them to carry out their functions promptly and efficiently.

(2) In this connection account should be taken of the characteristics of the industrial relations system of the country and the needs, size and capabilities of the undertaking concerned.

(3) The granting of such facilities should not impair the efficient operation of the undertaking concerned.

10. (1) Workers' representatives in the undertaking should be afforded the necessary time off from work, without loss of pay or social and fringe benefits, for carrying out their representation functions in the undertaking.

(2) In the absence of appropriate provisions, a workers' representative may be required to obtain permission from his immediate supervisor or another appropriate representative of management designated for this purpose before he takes time off from work, such permission not to be unreasonably withheld.

(3) Reasonable limits may be set on the amount of time off which is granted to workers' representatives under subparagraph (1) of this Paragraph.

11. (1) In order to enable them to carry out their functions effectively, workers' representatives should be afforded the necessary time off for attending trade union meetings, training courses, seminars, congresses and conferences.

(2) Time off afforded under subparagraph (1) of this Paragraph should be afforded without loss of

IV. Åtgärder för att underlätta arbetstagarrepresentanternas verksamhet

9. 1) Inom företaget skall arbetstagarrepresentanter åtnjuta sådana lättnader som är ägnade att snabbt och effektivt sätta dem i stånd att fullgöra sina uppgifter.

2) I detta sammanhang bör hänsyn tas till nationella särdrag i förhållandet mellan arbetsmarknadens parter samt till vederbörande företags behov, storlek och möjligheter.

3) Sådana åtgärder bör inte inverka menligt på företagets verksamhet.

10. 1) Arbetstagarrepresentanter i företaget bör utan löneavdrag eller förlust av sociala och andra förmåner åtnjuta erforderlig ledighet från arbetet för att utöva sina funktioner som representanter i företaget.

2) I brist på lämpliga bestämmelser bör det åligga arbetstagarrepresentant att hos sin närmaste överordnade eller hos annan lämplig, för ändamålet utsedd representant för företagsledningen inhämta tillstånd innan han tar ledigt från arbetet; sådant tillstånd får inte vägras utan vägande skäl.

3) Rimliga tidsgränser bör kunna fastställas för den ledighet arbetstagarrepresentanter beviljas enligt punkt 10 mom. 1).

11. 1) Arbetstagarrepresentanter bör för att effektivt kunna fullgöra sina funktioner beviljas skälig ledighet för att delta i fackliga möten, utbildningskurser, seminarier, kongresser och konferenser.

2) I mom. 1) av denna punkt avsedd ledighet bör beviljas utan löneavdrag eller förlust av sociala

pay or social and fringe benefits, it being understood that the question of who should bear the resulting costs may be determined by the methods of implementation referred to in Paragraph 1 of this Recommendation.

12. Workers' representatives in the undertaking should be granted access to all workplaces in the undertaking, where such access is necessary to enable them to carry out their representation functions.

13. Workers' representatives should be granted without undue delay access to the management of the undertaking and to management representatives empowered to take decisions, as may be necessary for the proper exercise of their functions.

14. In the absence of other arrangements for the collection of trade union dues, workers' representatives authorised to do so by the trade union should be permitted to collect such dues regularly on the premises of the undertaking.

15. (1) Workers' representatives acting on behalf of a trade union should be authorised to post trade union notices on the premises of the undertaking in a place or places agreed on with the management and to which the workers have easy access.

(2) The management should permit workers' representatives acting on behalf of a trade union to distribute news sheets, pamphlets, publications and other documents of the union among the workers of the undertaking.

(3) The union notices and documents referred to in this Paragraph should relate to normal trade union activities and their posting and distribution should not prejudice the orderly operation and tidiness

och andra förmåner, varvid frågan om vem som skall bestrida härav föranledda kostnader skall bestämmas genom de tillämpningsmetoder som anges i punkt 1 i denna rekommendation.

12. Arbetstagarrepresentanter i företaget bör beredas tillträde till alla arbetsplatser i företaget, om sådant tillträde är nödvändigt för att de skall kunna utöva sina funktioner som representanter.

13. Arbetstagarrepresentanter bör utan oskäligen tidsutdräkt beredas företräde inför företagsledningen och de representanter för ledningen som har beslutsrätt, i den mån detta fordras för ett effektivt utövande av de fackliga funktionerna.

14. I brist på andra anordningar för uppbörd av fackföreningsavgifter bör de fackliga representanter som därtill bemyndigats av fackföreningen tillåtas att regelbundet uppbära sådana avgifter inom företagets område.

15. 1) Arbetstagarrepresentanter, som handlar på fackföreningens vägnar, bör ha rätt att inom företagets lokaler anslå fackliga meddelanden på plats eller platser, som bestämts efter överenskommelse med företagsledningen och som är lätt tillgängliga för arbetstagarna.

2) Företagsledningen bör tillåta arbetstagarrepresentanter, som handlar på fackföreningens vägnar, att bland företagets arbetstagare dela ut nyhetsmeddelanden, broschyrer, publikationer och andra handlingar från fackföreningen.

3) I denna punkt nämnda meddelanden och handlingar bör avse normal facklig verksamhet; deras affischering och spridning bör inte få inverka menligt på företagets verksamhet eller på snyggheten in-

taining benzene.

2. Paragraph 1 of this Article does not apply to—

- (a) the production of benzene;
- (b) the use of benzene for chemical synthesis;
- (c) the use of benzene in motor fuel;
- (d) analytical or research work carried out in laboratories.

Article 3

1. The competent authority in a country may permit temporary derogations from the percentage laid down in Article 1, subparagraph (b), and from the provisions of Article 2, paragraph 1, of this Convention under conditions and within limits of time to be determined after consultation with the most representative organisations of employers and workers concerned, where such exist.

2. In such case the Member in question shall indicate in its reports on the application of this Convention submitted under article 22 of the Constitution of the International Labour Organisation the position of its law and practice as regards the derogations and any progress made towards complete application of the terms of the Convention.

3. At the expiration of three years from the date on which this Convention first entered into force, the Governing Body of the International Labour Office shall submit to the Conference a special report concerning the application of paragraphs 1 and 2 of this Article and containing such proposals as it may think appropriate for further action in regard to the matter.

Article 4

1. The use of benzene and of

ter som innehåller bensen.

2. Mom. 1 av denna artikel är ej tillämplig på

- a) framställning av bensen;
- b) användning av bensen för kemisk syntes;
- c) användning av bensen i motorbränslen;
- d) analys- eller forskningsarbete i laboratorier.

Artikel 3

1. Vederbörande myndighet i varje land kan medge tillfälliga undantag från det i artikel 1 b) fastställda procenttalet och från bestämmelserna i artikel 2, mom. 1, under villkor och med tidsbegränsningar som skall bestämmas efter samråd med de mest representativa av berörda arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, där sådana finns.

2. I sådana fall skall ifrågavarande medlemsstat, i de rapporter om denna konventions tillämpning som medlemmen har att avge enligt artikel 22 i internationella arbetsorganisationens stadga, ange sin lagstiftnings läge och eventuella framsteg som gjorts i riktning mot ett fullständigt uppfyllande av konventionens bestämmelser.

3. Tre år efter den dag då denna konvention först trädde i kraft skall internationella arbetsbyråns styrelse inför konferensen framlägga en särskild rapport rörande tillämpningen av mom. 1 och 2 av denna artikel samt sådana förslag som styrelsen må anse lämpliga för fortsatta åtgärder i ärendet.

Artikel 4

1. Användning av bensen och

products containing benzene shall be prohibited in certain work processes to be specified by national laws or regulations.

2. This prohibition shall at least include the use of benzene and of products containing benzene as a solvent or diluent, except where the process is carried out in an enclosed system or where there are other equally safe methods of work.

Article 5

Occupational hygiene and technical measures shall be taken to ensure effective protection of workers exposed to benzene or to products containing benzene.

Article 6

1. In premises where benzene or products containing benzene are manufactured, handled or used, all necessary measures shall be taken to prevent the escape of benzene vapour into the air of places of employment.

2. Where workers are exposed to benzene or to products containing benzene, the employer shall ensure that the concentration of benzene in the air of the places of employment does not exceed a maximum which shall be fixed by the competent authority at a level not exceeding a ceiling value of 25 parts per million (80 mg/m³).

3. The competent authority shall issue directions on carrying out the measurement of the concentration of benzene in the air of places of employment.

Article 7

1. Work processes involving the use of benzene or of products

produkter som innehåller bensen skall förbjudas i vissa arbetsprocesser fastställda genom nationell lagstiftning.

2. Sådant förbud skall åtminstone omfatta användning av bensen och produkter som innehåller bensen såsom lösnings- eller utspädningsmedel utom i de fall då processen sker i ett slutet system eller då andra lika säkra arbetsmetoder kommer till användning.

Artikel 5

Arbetshygieniska och tekniska åtgärder skall vidtagas för att garantera ett effektivt skydd av arbetstagare som utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen.

Artikel 6

1. I lokaler där bensen eller produkter som innehåller bensen framställs, hanteras eller används skall alla erforderliga åtgärder vidtagas för att förebygga att bensenångor sprids i luften på arbetsplatsen.

2. Där arbetstagare utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen skall arbetsgivaren tillse att bensenkoncentrationen i luften på arbetsplatsen inte överstiger ett maximum som av vederbörande myndighet skall fastställas till en nivå som ej överstiger ett takvärde av 25 ppm (80 mg/m³).

3. Vederbörande myndighet skall utfärda anvisningar rörande tillvägagångssättet för mätning av bensenhalten i luften på arbetsplatserna.

Artikel 7

1. Arbetsprocesser vari ingår användning av bensen eller pro-

containing benzene shall as far as practicable be carried out in an enclosed system.

2. Where it is not practicable for the work processes to be carried out in an enclosed system, places of work in which benzene or products containing benzene are used shall be equipped with effective means to ensure the removal of benzene vapour to the extent necessary for the protection of the health of the workers.

Article 8

1. Workers who may have skin contact with liquid benzene or liquid products containing benzene shall be provided with adequate means of personal protection against the risk of absorbing benzene through the skin.

2. Workers who for special reasons may be exposed to concentrations of benzene in the air of places of employment which exceed the maximum referred to in Article 6, paragraph 2, of this Convention shall be provided with adequate means of personal protection against the risk of inhaling benzene vapour. The duration of exposure shall be limited as far as possible.

Article 9

1. Workers who are to be employed in work processes involving exposure to benzene or to products containing benzene shall undergo—

(a) a thorough pre-employment medical examination for fitness for employment which shall include a blood-test;

(b) periodic re-examinations, which shall include biological tests including a blood-test, at intervals fixed by national laws or regula-

tioner som innehåller bensen skall så långt möjligt utföras i ett slutet system.

2. När arbetsprocessen inte kan utföras i ett slutet system skall arbetsplatser, där bensen eller produkter som innehåller bensen används, förses med effektiv utrustning för avlägsnande av bensenångor i den utsträckning som erfordras för att skydda arbetstagarnas hälsa.

Artikel 8

1. Arbetstagare som kan komma i hudkontakt med flytande bensen eller flytande produkter som innehåller bensen skall förses med lämplig personlig skyddsutrustning mot risken för att bensen absorberas genom huden.

2. Arbetstagare som, av särskilda orsaker, i luften på arbetsplatsen kan utsättas för bensenkoncentrationer, vilka överskrider det maximum som anges i artikel 6 mom. 2 av denna konvention, skall förses med lämplig personlig skyddsutrustning mot risken för inandning av bensenångor. Expositionstiden skall begränsas så långt möjligt.

Artikel 9

1. Arbetstagare som kommer att sysselsättas i arbetsprocesser, vilka medför att de kan utsättas för bensen eller produkter som innehåller bensen, skall

a) före anställningen genomgå grundlig läkarundersökning, innefattande blodundersökning, för utvärderande av lämplighet för anställning;

b) underkastas periodiska läkarbesiktningar, vilka skall innefatta biologiska prov inbegripet blodundersökning, med mellanrum som

tions.

2. The competent authority in a country may, after consultation with the most representative organisations of employers and workers concerned, where such exist, permit exceptions from the obligations of paragraph 1 of this Article in respect of specified categories of workers.

Article 10

1. The medical examinations provided for in Article 9, paragraph 1, of this Convention shall be—

(a) carried out under the responsibility of a qualified physician, approved by the competent authority, and with the assistance, as appropriate, of a competent laboratory;

(b) certified in an appropriate manner.

2. These medical examinations shall not involve the workers in any expense.

Article 11

1. Women medically certified as pregnant, and nursing mothers, shall not be employed in work processes involving exposure to benzene or products containing benzene.

2. Young persons under 18 years of age shall not be employed in work processes involving exposure to benzene or products containing benzene: Provided that this prohibition need not apply to young persons undergoing education or training who are under adequate technical and medical supervision.

Article 12

The word "Benzene" and the necessary danger symbols shall be

fastställs av nationell lagstiftning.

2. Vederbörande myndighet i varje land kan, efter samråd med de mest representativa av berörda arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, där sådana finns, medge undantag från de skyldigheter som anges i mom. 1 av denna artikel för bestämda kategorier av arbetstagare.

Artikel 10

1. De läkarundersökningar som åsyftas i artikel 9 mom. 1 av denna konvention skall

a) utföras på kvalificerad, av vederbörande myndighet godkänd läkares ansvar och med anlitande i förekommande fall av kompetent laboratorium;

b) på lämpligt sätt intygas.

2. Dessa läkarundersökningar skall vara kostnadsfria för arbetstagarna.

Artikel 11

1. Kvinnor som på medicinsk väg konstaterats vara havande samt ammande mödrar skall inte sysselsättas i arbetsprocesser som medför att de utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen.

2. Minderåriga under 18 år skall inte sysselsättas i arbetsprocesser som medför att de utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen; dock behöver detta förbud inte tillämpas på minderåriga som undergår utbildning, såvida de står under lämplig teknisk och medicinsk kontroll.

Artikel 12

Ordet »Bensen» och erforderliga farosymboler skall vara klart

clearly visible on any container holding benzene or products containing benzene.

synliga på varje behållare som inrymmer bensen eller produkter som innehåller bensen.

Article 13

Each Member shall take appropriate steps to provide that any worker exposed to benzene or products containing benzene receives appropriate instructions on measures to safeguard health and prevent accidents, as well as on the appropriate action if there is any evidence of poisoning.

Artikel 13

Varje medlemsstat skall vidtaga vederbörliga åtgärder för att på lämpligt sätt instruera varje arbetstagare, som utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen, om hur han skall förfara för att skydda hälsan och förebygga olycksfall liksom om lämpligt tillvägagångssätt vid tecken på förgiftning.

Article 14

Each Member which ratifies this Convention—

(a) shall, by laws or regulations or any other method consistent with national practice and conditions, take such steps as may be necessary to give effect to the provisions of this Convention;

(b) shall, in accordance with national practice, specify the person or persons on whom the obligation of compliance with the provisions of this Convention rests;

(c) undertakes to provide appropriate inspection services for the purpose of supervising the application of the provisions of this Convention, or to satisfy itself that appropriate inspection is carried out.

Artikel 14

Varje medlemsstat som ratificerar denna konvention skall

a) genom lagstiftning eller på varje annat sätt som är förenligt med praxis och nationella förhållanden vidtaga sådana åtgärder som kan anses erforderliga för tillämpning av denna konventions bestämmelser;

b) i enlighet med nationell praxis ange den person eller de personer som har att iakttaga att denna konventions bestämmelser tillämpas;

c) åta sig att tillse att lämplig inspektionstjänst övervakar tillämpningen av denna konventions bestämmelser eller att förvissa sig om att erforderlig inspektion utföres.

Artikel 15—22

Dessa artiklar är likalydande med artiklarna 7–14 av konventionen (nr 135) om arbetstagarrepresentanters skydd inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet, dock att då i artikel 13 av sissnämnda konvention hänvisas till artikel 9, detta i förevarande konvention motsvaras av en i artikel 21 upptagen hänvisning till artikel 17.

(Översättning)

Recommendation (No. 144) concerning Protection against Hazards of Poisoning Arising from Benzene

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its Fifty-sixth Session on 2 June 1971, and

Having adopted the Benzene Convention, 1971, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to protection against hazards arising from benzene, which is the sixth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of a Recommendation,

adopts this twenty-third day of June of the year one thousand nine hundred and seventy-one the following Recommendation, which may be cited as the Benzene Recommendation, 1971:

I. Scope

1. This Recommendation applies to all activities involving exposure of workers to—

(a) the aromatic hydrocarbon benzene C_6H_6 , hereinafter referred to as "benzene";

(b) products the benzene content of which exceeds 1 per cent by volume, hereinafter referred to as "products containing benzene"; the benzene content should be determined by analytical methods recommended by the competent international organisations.

Rekommandation (nr 144) om skydd mot förgiftningsrisker härrörande från bensen

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

som av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 2 juni 1971 till sitt femtiosjätte sammanträde,

som antagit 1971 års konvention om bensen,

som beslutat antaga vissa förslag rörande skydd mot förgiftningsrisker härrörande från bensen, vilken fråga utgör den sjätte punkten på sammanträdets dagordning, och

som beslutat att dessa förslag skall taga form av en rekommendation,

antager denna den tjugotredje dagen i juni månad år nittonhundrasjuttioett följande rekommendation, som kan benämnas 1971 års rekommendation om bensen.

I. Tillämpningsområde

1. Denna rekommendation är tillämplig på all verksamhet som medför att arbetstagare utsätts för a) det aromatiska kolvätet bensen C_6H_6 , nedan kallat »bensen»;

b) produkter vilkas bensenhalt överstiger en volymprocent bensen, nedan kallade »produkter som innehåller bensen»; bensenhalten bör bestämmas genom analysmetoder som rekommenderats av vederbörande internationella organisationer.

2. Notwithstanding the provisions of Paragraph 1 of this Recommendation, the benzene content of products not covered by clause (b) of that Paragraph should be progressively reduced to as low a level as practicable where this is necessary for the protection of the health of workers.

II. Restrictions on the Use of Benzene

3. (1) Whenever harmless or less harmful substitute products are available they should be used instead of benzene or products containing benzene.

(2) Subparagraph (1) of this Paragraph does not apply to—

(a) the production of benzene;

(b) the use of benzene for chemical synthesis;

(c) the use of benzene in motor fuel;

(d) analytical or research work carried out in laboratories.

4. (1) The use of benzene and of products containing benzene should be prohibited in certain work processes to be specified by national laws or regulations.

(2) This prohibition should at least include the use of benzene and of products containing benzene as a solvent or diluent, except where the process is carried out in an enclosed system or where there are other equally safe methods of work.

5. The sale of certain industrial products containing benzene (such as paints, varnishes, mastics, glues, adhesives, inks and various solutions), to be specified by national laws or regulations, should be prohibited in cases to be determined by the competent authority.

2. Bestämmelserna i punkt 1 av denna rekommendation bör emellertid inte hindra att bensenhalten i produkter som icke omfattas av stycket 1 b) successivt minskas till så låg nivå som möjligt, när detta är erforderligt för att skydda arbetstagares hälsa.

II. Inskränkningar i användning av bensen

3. 1) Närhelst oskadliga eller mindre skadliga ersättningsprodukter finns att tillgå bör de användas i stället för bensen eller produkter som innehåller bensen.

2) Första stycket av denna punkt är ej tillämpligt på

a) framställning av bensen;

b) användning av bensen för kemisk syntes;

c) användning av bensen i motorbränslen;

d) analys- eller forskningsarbete i laboratorier.

4. 1) Användning av bensen och av produkter som innehåller bensen bör förbjudas i vissa arbetsprocesser fastställda genom nationell lagstiftning.

2) Sådant förbud bör åtminstone omfatta användning av bensen och produkter som innehåller bensen såsom lösnings- eller utspädningsmedel utom i de fall då processen sker i ett slutet system eller då andra lika säkra arbetsmetoder kommer till användning.

5. Försäljning av vissa i nationell lagstiftning angivna industriprodukter innehållande bensen (såsom färger, lacker, mastix, lim, bläck och olika lösningar), bör förbjudas i fall som fastställs av vederbörande myndighet.

III. Technical Measures for the Prevention of Hazards; Occupational Hygiene

6. (1) Occupational hygiene and technical measures should be taken to ensure effective protection of workers exposed to benzene or to products containing benzene.

(2) Notwithstanding the provisions of Paragraph 1 of this Recommendation, such measures should also be taken where workers are exposed to products the benzene content of which is below 1 per cent by volume, if this is necessary to ensure that the concentration of benzene in the air remains below the maximum fixed by the competent authority.

7. (1) In premises where benzene or products containing benzene are manufactured, handled or used, all necessary measures should be taken to prevent the escape of benzene vapour into the air of places of employment.

(2) Where workers are exposed to benzene or to products containing benzene, the employer should ensure that the concentration of benzene in the air of the places of employment does not exceed a maximum which should be fixed by the competent authority at a level not exceeding a ceiling value of 25 parts per million (80 mg/m³).

(3) The maximum concentration referred to in subparagraph (2) of this Paragraph should be lowered as soon as possible if medical evidence shows this to be desirable.

(4) The competent authority should issue directions on carrying out the measurement of the concentration of benzene in the air of places of employment.

8. (1) Work processes involving the use of benzene or of products containing benzene should as far

III. Tekniska åtgärder till förebyggande av risker; arbetshygien

6. 1) Arbetshygieniska och tekniska åtgärder bör vidtagas för att garantera ett effektivt skydd av arbetstagare som utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen.

2) Bestämmelserna i denna rekommendations första punkt bör emellertid inte hindra att sådana åtgärder också vidtages när arbetstagare utsätts för produkter vars bensenhalt understiger en volymprocent, om detta erfordras för att säkerställa att bensenhalten i luften förblir lägre än det maximum som fastställts av vederbörande myndighet.

7. 1) I lokaler där bensen eller produkter som innehåller bensen framställs, hanteras eller används bör alla erforderliga åtgärder vidtagas för att förebygga att bensenångor sprids i luften på arbetsplatsen.

2) Där arbetstagare utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen bör arbetsgivaren tillse att bensenkoncentrationen i luften på arbetsplatsen inte överstiger ett maximum som av vederbörande myndighet bör fastställas till en nivå som ej överstiger ett takvärde av 25 ppm (80 mg/m³).

3) Den högsta koncentration som nämns i andra stycket av denna punkt bör sänkas så snart som möjligt om detta av medicinska skäl är önskvärt.

4) Vederbörande myndighet bör utfärda anvisningar rörande tillvägagångssättet för mätning av bensenhalten i luften på arbetsplatserna.

8. 1) Arbetsprocesser vari ingår användning av bensen eller produkter som innehåller bensen

as practicable be carried out in an enclosed system.

(2) Where it is not practicable for the work processes to be carried out in an enclosed system, places of work in which benzene or products containing benzene are used should be equipped with effective means to ensure the removal of benzene vapour to the extent necessary for the protection of the health of the workers.

(3) Care should be taken to ensure that wastes containing liquid benzene or benzene vapour do not endanger the health of workers.

9. (1) Workers who may have skin contact with liquid benzene or liquid products containing benzene should be provided with adequate means of personal protection against the risk of absorbing benzene through the skin.

(2) Workers who for special reasons may be exposed to concentrations of benzene in the air of places of employment which exceed the maximum referred to in Paragraph 7, subparagraph (2), of this Recommendation should be provided with adequate means of personal protection against the risk of inhaling benzene vapour. The duration of exposure should be limited as far as possible.

10. Every worker exposed to benzene or to products containing benzene should wear appropriate work clothes.

11. The use of benzene or of products containing benzene by workers for cleaning their hands or their work clothes should be prohibited.

12. Food should not be introduced into or consumed in areas in which benzene or products containing benzene are manufactured, handled or used. Smoking should be prohibited in such areas.

bör så långt möjligt utföras i ett slutet system.

2) När arbetsprocessen inte kan utföras i ett slutet system bör arbetsplatser, där bensen eller produkter som innehåller bensen används, förses med effektiv utrustning för avlägsnande av bensenångor i den utsträckning som erfordras för att skydda arbetstagarnas hälsa.

3) Åtgärder bör vidtagas för att undvika att avfall som innehåller flytande bensen eller bensenångor utgör en fara för arbetstagarnas hälsa.

9. 1) Arbetstagare som kan komma i hudkontakt med flytande bensen eller flytande produkter som innehåller bensen bör förses med lämplig personlig skyddsutrustning mot risken för att bensen absorberas genom huden.

2) Arbetstagare som, av särskilda orsaker, i luften på arbetsplatsen kan utsättas för bensenkoncentrationer, vilka överstiger det maximum som anges i punkt 7 andra stycket av denna rekommendation, bör förses med lämplig personlig skyddsutrustning mot risken för inandning av bensenångor. Expositionstiden bör begränsas så långt möjligt.

10. Varje arbetstagare som utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen bör bära lämpliga arbetskläder.

11. Användning av bensen eller av produkter som innehåller bensen för rengöring av händer eller arbetskläder bör förbjudas.

12. Matvaror bör inte införas eller förtäras på områden där bensen eller produkter som innehåller bensen tillverkas, hanteras eller används. Rökning bör vara förbjuden inom sådana områden.

13. In undertakings in which benzene or products containing benzene are manufactured, handled or used, all appropriate measures should be taken by the employer to have available for workers—

(a) sufficient and suitable washing facilities, in suitable places and properly maintained;

(b) suitable accommodation for taking meals, unless appropriate arrangements exist for the workers to take their meals elsewhere;

(c) changing rooms or other suitable facilities, where work clothing can be stored separately from the ordinary clothes of the workers.

14. (1) The means of personal protection referred to in Paragraph 9 of this Recommendation and the work clothes referred to in Paragraph 10 thereof should be supplied, cleaned and regularly maintained by the employer.

(2) The workers concerned should be required to use these means of personal protection and these work clothes, and to take care of them.

IV. Medical Measures

15. (1) Workers who are to be employed in work processes involving exposure to benzene or to products containing benzene should undergo—

(a) a thorough pre-employment medical examination for fitness for employment which should include a blood-test;

(b) periodic re-examinations, which should include biological tests including a blood-test, at intervals, of not more than one year, fixed by national laws or regulations.

(2) The competent authority in

13. Inom företag där bensen eller produkter som innehåller bensen framställs, hanteras eller används bör alla lämpliga åtgärder vidtagas av arbetsgivaren för att arbetstagarna skall kunna disponera

a) tillräckliga och lämpliga tvättanordningar, lämpligt förlagda och väl underhållna;

b) lämpliga utrymmen för intagande av måltider, om inte tillfredsställande åtgärder vidtagits för att arbetstagarna skall kunna intaga sina måltider på annat håll;

c) omklädningsrum eller andra lämpliga utrymmen, där arbetskläder kan förvaras separat från arbetstagarnas vanliga kläder.

14. 1) Den personliga skyddsutrustning som nämns i punkt 9 och de arbetskläder som avses i punkt 10 av denna rekommendation bör tillhandahållas, rengöras och regelbundet underhållas av arbetsgivaren.

2) Berörda arbetstagare bör anmodas att använda denna personliga skyddsutrustning och dessa arbetskläder samt att sköta dem väl.

IV. Medicinska åtgärder

15. 1) Arbetstagare som kommer att sysselsättas i arbetsprocesser, vilka medför att de kan utsättas för bensen eller produkter som innehåller bensen, bör

a) före anställningen genomgå grundlig läkarundersökning, innefattande blodundersökning, för utvärderande av lämplighet för anställning;

b) underkastas periodiska läkarbesiktningar, vilka bör innefatta biologiska prov, inbegripet blodundersökning, med mellanrum som fastställs av nationell lagstiftning, dock ej överstigande ett år.

2) Vederbörande myndighet i

a country may, after consultation with the most representative organisations of employers and workers concerned, where such exist, permit exceptions from the provisions of subparagraph (1) of this Paragraph in respect of specified categories of workers.

16. On the occasion of the medical examinations the workers concerned should be given written instructions on protective measures against the health hazards of benzene.

17. The medical examinations provided for in Paragraph 15, subparagraph (1), of this Recommendation should be—

(a) carried out under the responsibility of a qualified physician, approved by the competent authority, and with the assistance, as appropriate, of a competent laboratory;

(b) certified in an appropriate manner.

18. These medical examinations should be carried out during working hours, and should not involve the workers in any expense.

19. Women medically certified as pregnant, and nursing mothers, should not be employed in work processes involving exposure to benzene or products containing benzene.

20. Young persons under 18 years of age should not be employed in work processes involving exposure to benzene or products containing benzene, except where they are undergoing education or training and are under adequate technical and medical supervision.

V. Containers

21. (1) The word "Benzene" and the necessary danger symbols should be clearly visible on any container holding benzene or pro-

varje land kan, efter samråd med de mest representativa av berörda arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, där sådana finns, medge undantag från bestämmelserna i första stycket av denna punkt för bestämda kategorier av arbetstagare.

16. Vid läkarundersökningarna bör berörda arbetstagare ges skriftliga instruktioner rörande skyddsåtgärder mot hälsorisker med bensen.

17. De läkarundersökningar som åsyftas i första stycket av punkt 15 av denna rekommendation bör

a) utföras på kvalificerad, av vederbörande myndighet godkänd läkares ansvar och med anlåtande i förekommande fall av kompetent laboratorium;

b) på lämpligt sätt intygas.

18. Dessa läkarundersökningar bör utföras under arbetstid samt bör vara kostnadsfria för arbetstägarna.

19. Kvinnor som på medicinsk väg konstaterats vara havande samt ammande mödrar bör inte sysselsättas i arbetsprocesser som medför att de utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen.

20. Minderåriga under 18 år bör inte sysselsättas i arbetsprocesser som medför att de utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen utom i fall där de undergår utbildning samt står under lämplig teknisk och medicinsk kontroll.

V. Behållare

21. 1) Ordet »Bensen» och erforderliga farosymboler bör vara klart synliga på varje behållare som inrymmer bensen eller pro-

ducts containing benzene.

(2) An indication of the percentage of benzene contained in the product in question should also be given.

(3) The danger symbols referred to in subparagraph (1) of this Paragraph should be internationally recognised.

22. Benzene and products containing benzene should not be brought into any place of employment except in containers which are of suitable material, adequate strength, and so designed and constructed as to prevent any leakage, or inadvertent escape of vapours.

VI. Measures of Education

23. Each Member should take appropriate steps to provide that any worker exposed to benzene or products containing benzene receives appropriate training and instructions at the employer's expense on measures to safeguard health and prevent accidents, as well as on the appropriate action if there is any evidence of poisoning.

24. In appropriate positions in premises in which benzene or products containing benzene are used, notices should be displayed which indicate—

- (a) the hazards;
- (b) the preventive measures to be taken;
- (c) the protective equipment to be used;
- (d) first-aid measures to be taken in cases of acute benzene poisoning.

VII. General Provisions

25. Each Member should—

- (a) by laws or regulations or any other method consistent with national practice and conditions,

duktur som innehåller bensen.

2) Anvisning bör också ges rörande volymprocenten bensen i produkten.

3) De farosymboler som åsyftas i första stycket av denna punkt bör vara internationellt erkända.

22. Bensen och produkter som innehåller bensen bör inte införas på någon arbetsplats utom i behållare som är av lämpligt material och tillräcklig hållbarhet samt så utförda att varje läckage eller oavsiktlig spridning av bensenångor undviks.

VI. Utbildning

23. Varje medlemsstat bör vidtaga vederbörliga åtgärder för att varje arbetstagare, som utsätts för bensen eller produkter som innehåller bensen, på arbetsgivarens bekostnad på lämpligt sätt ges utbildning och instruktion om hur han bör förfara för att skydda hälsan och förebygga olycksfall, liksom om lämpligt tillvägagångssätt vid tecken på förgiftning.

24. I lokaler där bensen eller produkter som innehåller bensen används bör anslag på lämpliga ställen uppsättas med angivande av

- a) riskerna;
- b) de förebyggande åtgärder som bör vidtagas;
- c) den skyddsutrustning som bör användas;
- d) den första hjälp som bör ges i fall av akut bensenförgiftning.

VII. Allmänna bestämmelser

25. Varje medlemsstat bör

- a) genom lagstiftning eller på annat sätt som är förenligt med praxis och nationella förhållanden

take such steps as may be necessary to give effect to the provisions of this Recommendation;

(b) in accordance with national practice, specify the person or persons on whom the obligation of compliance with the provisions of this Recommendation rests;

(c) provide appropriate inspection services for the purpose of supervising the application of the provisions of this Recommendation, or satisfy itself that appropriate inspection is carried out.

26. The competent authority in each country should actively promote research into harmless or less harmful products which could replace benzene.

27. The competent authority should establish a statistical system for reporting data concerning medically observed cases of benzene poisoning and these should be published annually.

vidtaga sådana åtgärder som kan anses erforderliga för tillämpning av denna rekommendations bestämmelser;

b) i enlighet med nationell praxis ange den person eller de personer som har att iakttaga att denna rekommendations bestämmelser tillämpas;

c) tillse att lämplig inspektionstjänst övervakar tillämpningen av denna rekommendations bestämmelser eller förvissa sig om att erforderlig inspektion utföres.

26. Vederbörande myndighet i varje medlemsstat bör aktivt främja forskning rörande oskadliga eller mindre skadliga ämnen som ersättning för bensen.

27. Vederbörande myndighet bör upprätta ett statistiskt system för rapportering och årlig publicering av uppgifter rörande medicinskt konstaterade fall av bensenförgiftning.

Resolutioner

- I. Resolution om förstärkning av trepartsprincipen inom internationella arbetsorganisationens hela verksamhetsområde.
- II. Resolution om *apartheid* och internationella arbetsorganisationens bidrag till det internationella året för kamp mot rasism och rasdiskriminering.
- III. Resolution om åtgärder från internationella arbetsorganisationens sida för att främja lika behandling av migrerande arbetstagare i alla social- och arbetsmarknadspolitiska frågor.
- IV. Resolution om internationella arbetsorganisationens framtida verksamhet på den sociala trygghetens område.
- V. Resolution om de sociala problem som uppkommer genom bildandet av multinationella företag.
- VI. Resolution om sambandet mellan den internationella handeln och sysselsättningen.
- VII. Resolution om antagande av budget för 53:e budgetperioden (1972–73) samt fördelning av utgifterna för samma budgetperiod på medlemsstaterna.
- VIII. Resolution om ändring i artikel 20 av organisationens finansiella bestämmelser.
- IX. Resolution om ett speciellt undantag från de finansiella bestämmelserna såvitt avser eventuellt under budgetperioderna 1970–71 och 1972–73 uppkommande överskott av inkomster i förhållande till utgifter.
- X. Resolution om sammansättningen av internationella arbetsorganisationens administrativa domstol.
- XI. Resolution om utscende av ledamöter i styrelsen för internationella arbetsorganisationens tjänstepensionskassa och tjänstepensionskommitté (Förenta Nationernas gemensamma tjänstepensionskassa).

